

Роль бібліотеки у формуванні звички і потреб у читанні: читання як тренд

«Без високої культури читання немає
ні школи, ні справжньої розумової праці,
читання – це найважливіший інструмент
навчання та джерело багатого духовного життя»
Василь Сухомлинський

У статті викладено основні напрями розвитку бібліотек України та розглянуто про роль бібліотеки в формуванні звичок і потреб в читанні: читання як тренд.

Ключові слова: бібліотека, школа, звички, потреби, читання, тренд, Стратегія, читацька культура.

Keywords: library, school, habits, needs, reading, trend, Strategy, reading culture.

Розбудова української держави неможлива без інтелектуально і творчо обдарованих громадян. У системі національної освіти, яка прагне активного оновлення, формування юних громадян, здатних генерувати нові ідеї, винаходити нові технології і знання, відроджувати українську національну культуру, значну роль продовжує відігравати книга, яка має великий виховний вплив на людину, особливо в період становлення особистості.

З давнини часів до сьогодення освіти допомога книги була головним чинником культурно-просвітницької діяльності в Україні, через книгу наш народ завжди прагнув знань, духовності. Саме книжка визначає спрямування особистості, пробуджує громадянське почуття, виховує любов до Батьківщини й до свого народу; виробляє моральну, етичну і трудову позицію людини; з книжки починається виховання, книга – джерело знань.

Значна роль у вихованні духовної культури особистості належить бібліотеці, її мета – навчити учнів, озброїти їх знаннями за допомогою книги.

Бібліотека – це найважливіше і найперше джерело інформації для вчителя важливою ланкою роботи якої є розуміння вчителя і бібліотекаря у роботі один одного, їх взаємодія, взаємоповага, намагання точно і чітко виконувати свої функції. Співпраця учителями бібліотекар надає цілеспрямовану допомогу учням в опануванні знаннями з навчальних предметів, знайомить із різноманітними джерелами інформації, навчає розуміти їх, користуватися ними; виховує творчого читача.

Виконання цих завдань здійснюється бібліотекарем спільно з вчителями, використовуючи такі засоби:

- інформаційні списки літератури;
- рекомендаційні списки літератури;
- тематичні добірки літератури;
- тематичні полицьки
- ; • тематичні папки
- ; • книжкові виставки;
- виставки до ювілейних і пам'ятних дат;
- години інформації
- ; • години спілкування
- ; • літературні години;
- інтелектуальні ігри і

Читацька культура – це складова частина загальної культури особистості, комплекс знань, умінь і почуттів читача, що передбачає свідомий вибір тематики читання, його системність з метою повноцінного і глибокого сприйняття та засвоєння літературного тексту

3 березня Уряд схвалив Стратегію розвитку читання на 2023 – 2032 роки «Читання як життєва стратегія» (розпорядження від 03 березня 2023 р. № 190-р) та операційний план її реалізації, розроблену Міністерством культури та інформаційної політики. Її реалізація має створити умови не тільки для формування звички й потреби у читанні всіх українців, а й є складовою гуманітарної безпеки України.

Реалізація Стратегії відбуватиметься у три етапи за двома напрямками:

- «Підтримка та розвиток книжкової екосистеми», в результаті реалізації якого читачі матимуть доступ до якісної різножанрової книги, насамперед українськомовної, у різних форматах відповідно до потреб;
- «Формування звички і потреби в читанні», в результаті реалізації якого люди і спільноти обиратимуть читання як свідому та регулярну практику для дозвілля, навчання та розвитку.

У центрі Стратегії – людина, яка навчається в школі, працює, читає Facebook, дивиться телевізор, і скрізь її оточують книжки. І не лише книжки, але й заклик до читання. Але у неї також має бути розуміння, як книжка.

Напрямки формування звички і потреби в читанні. Читання як тренд:

читання книг є регулярною дозвіллевою практикою більшості людей в Україні;

здобувачі освіти сприймають читання як невід’ємну складову освітньої практики протягом життя;

читання широко практикується як засіб інклюзії та соціальної адаптації може вплинути на її особисте життя і до яких змін це приведе.

Центр керівництва читання читачів є бібліотека. Бібліотекар має використовувати різноманітні форми і методи спілкування з читачем, викликати інтерес до класики, щоб читач знаходив відповіді на питання, спираючись на книгу.

У сучасному світі кількість тих, які вільний час проводять біля комп’ютера чи смартфона стає все більш. Вони вважають читання менш престижним заняттям, ніж робота з комп’ютером. Молодь пов’язує комп’ютер не із зручністю, швидкістю отримання потрібної інформації, а дивиться на нього як на один із засобів розваги, проведення дозвілля.

Лише 8% українців проводили своє дозвілля за книжкою щодня у 2020 році. У порівнянні з 2018 роком цей показник впав з 11%. Такі данні отримано під час дослідження читацьких звичок українців та книжкової галузі, яке провів Український інститут книги у 2020 році.

Кількість українців, які читають щонайменше раз на місяць, дорівнює 46%; тим часом, відповідно до звіту Міжнародної асоціації видавців, кількість канадців, які читають мінімум раз на тиждень становить 67%; Франція має 60% регулярних читачів, Ісландія – 53%.

За даними дослідження Українського інституту книги у 2020 році, читання книжок посідає 9 місце серед щоденного дозвілля (8%) після перегляду телебачення (48%), проведення часу в соціальних мережах (40%), прослуховування радіо (22%) та хобі (10%)

Станом на 2019 рік в Україні було видано менше ніж 0,5 книжки на душу населення. Цей показник не враховує шкільні підручники, рекламні та інші видання, які не призначені для вільного продажу.

Водночас, згідно з останніми звітами національних асоціацій видавців, у Польщі середньорічним показником є 2,45 проданих книги на душу населення, у Чехії та Словаччині – 3 книги, видані на душу населення, у Туреччині – 5 книжок на душу населення, видані незалежними видавцями

Вирішальним впливом на читання у дорослому віці має сприйняття читання у дорослому віці

Серед не читачів лише 23% стверджують, що батьки привчали їх до читання і їм це подобалось, а серед щоденних читачів таких 70%. Попри те, що з усіх вікових груп діти 6–9 років залишаються найактивнішими читачами, з віком ця звичка фактично зникає: згасання інтересу до читання відбувається з 9-10 років, а серед старших підлітків з 14 років скорочення кількості щоденних читачів, порівняно з наймолодшою віковою групою, відбувається більш ніж удвічі

Завдання для реалізації :

- популяризація практик та запровадження механізмів для стимулювання читання серед усіх читацьких категорій: майбутніх батьків, дошкільнят, здобувачів освіти тощо;
- популяризація читання як звички та корисної дозвіллевої практики протягом життя, а також інструменту кар'єрного зростання та саморозвитку;
- популяризація читання як чинника розвитку критичного та креативного мислення та інструменту досягнення успіху у навчанні та житті;
- стимулювання публічної активності авторів та видавців нехудожньої літератури;
- забезпечення постійної інтерактивізації процесу розвитку інтересу до книжки, створення умов для оволодіння різними читацькими техніками.

З історичним розвитком людства читання відіграло важливу роль. Сьогодні читання влітається у всі сфери нашого життя. Воно покладене в основу освітньої, інформаційної, професійної, пізнавальної, а також повсякденної діяльності людини.

Важко уявити людину, яка б не використовувала читанням у повсякденному житті (читання газет, журналів, програми телепередач, розклад руху певного виду транспорту, керівництва з експлуатації будь-якого побутового приладу, кулінарних рецептів та ін.). Більшість професій передбачають читання інструкцій, факсів, угод, поштової кореспонденції, ділових паперів.

Розвиток сучасних технологій потребує кращого вміння читати, ніж раніше. Це пов'язано з тим, що стрімко зростає обсяг інформації, яку необхідно засвоїти для успішної подальшої діяльності. А це потребує швидкочіт темпу читання, розуміння і прийняття рішення. Читання стає основою освіти і самоосвіти, неперервною навичкою освіти людини протягом усього життя.

Вибір літератури диктується прагматичною метою – навчанням, тобто, читання навчальної, наукової літератури і зниження інтересу до читання художньої літератури, загального, духовного розвитку, підвищення культурного рівня особистості. Значний вплив на читання має стан бібліотечної справи в країні, адже одним із основних джерел отримання інформації залишаються бібліотеки

Фундаментом організації та розвитку читацької діяльності людини разом із родинним вихованням мають стати уроки читання в початковій школі, та літератури у середній та старшій школі. Вміння читати і розуміти прочитане мають загально-навчальний характер, а їх сформованість в учнів сприяє ефективній навчальній діяльності з усіх предметів.

Незкий розвиток читацьких умінь призводить до серйозних труднощів у навчанні й стати причиною неуспішності учнів. А високий рівень сформованості читацьких умінь – запорука успіху.

У результаті досліджень визначені чинники, які впливають на формування читацьких умінь: читацькі уподобання, елементарна начитаність учителів, їхні професійні знання та уміння; якість викладання кількісне співвідношення учителів і учнів; навчання читанню в межах кожного навчального предмета; адекватна оцінка себе як читача; соціальний стан, статеві характеристики як учителів, так і учнів; мова навчання (рідна, нерідна); роль і значення читання в суспільстві; кількість книг на одну особу в публічній бібліотеці; кількість книг у домашній і шкільній бібліотеках; кількість газет і журналів на людину; кількість книжкових магазинів, які знаходяться в тридцяти хвилинах ходьби від дому; конкуренція читання і телебачення, комп'ютерів, розважальної індустрії загалом тощо.

Має буди спільна робота бібліотеки та вчителя, щодо керівництва читання учнів. Педагогічний колектив, класний керівник, бібліотекар мають забезпечити духовний розвиток і саморозвиток особистості. Книга відіграє велику роль у цьому процесі. Пропаганда читання, виховання інформаційно-бібліографічної та читацької культури, формування вміння користуватися бібліотекою, її послугами. Розвиток пізнавальних інтересів дитини – пріоритетні напрямки спільної діяльності педагогів, бібліотеки, батьків. Від вчителя та бібліотекаря залежить, чи перетвориться читання книг у стійку звичку дитини.

Спілкування з книгою допомагає здобувачу освіти оволодіти певними знаннями, долучає до культурних надбань та цінностей українського народу, його звичаїв, традицій.

Навчити вмінню швидко, виразно,самостійно, осмислено читати – одне із пріоритетних завдань педагогів і бібліотекарів. Вирішенню цих завдань сприяє їх майстерність зацікавити дітей до книги, оволодівати мистецтвом літературного читання, закріплювати читацькі навички, розширювати діапазон читацької компетентності.

Для розвитку читацьких навичок проводяться літературні ігри, вікторини, казки-естафети, історичні марафони, музичні ринги, брейн-ринги та інші. форми, які дають змогу залучити учнів до активної творчо-відтворюючої діяльності. Пізнання книги значно розширюється: учнів учать систематичній праці з книгою, умінню чітко формувати читацький запит, вільно орієнтуватися в різноманітних джерелах інформації, з цією метою проводяться літературні «кругозори», пізнавальні ігри «Лото-ерудит», «Інтелектуальне казино», «Твоя гра», олімпіади літературних ерудитів, пресс-діалоги, презентації і прем'єри книг. Бібліотекаря важливо якнайповніше забезпечити потреби здобувача освіти в літературі, яка б задовольняла його пізнавальні інтереси.

Тож, бібліотека – це структурний підрозділ, що організовує інформаційну підтримку освітнього процесу, залучення учнів до читання, проведення заходів на допомогу розвитку інформаційної культури, сприяння вихованню освіченої, інтелектуальної, творчої особистості, здатної жити у цифровому суспільстві, підвищувати рівень навчальних досягнень.

Список використаних джерел та літератури

1. <https://chytomo.com/stratetiia-chytannia-biblioteki-j-sumna-statystyka-pro-shcho-hovoryly-na-forumi-ukraina-30/>
2. <https://mediamaker.me/pysaty-pro-ukrayinsku-knygu-tak-shhob-pro-neyi-diznavsya-svit-yak-chytomo-populyaryzuye-knygochytannya-4207/>
3. <https://chytomo.com>
4. <https://universe.zp.ua/biblioteka-ce-tisjachi-knizhok-zhurnaliv/>
5. <https://day.kyiv.ua/blog/suspilstvo/nova-rol-biblioteki-v-zhytti-hromady>

Біла Ольга Андріївна

вчитель зарубіжної літератури

Хмельницького ліцею №7 Хмельницької міської громади,

вчитель-методист

Використання штучного інтелекту на уроках зарубіжної літератури та мистецтва

У статті «Використання штучного інтелекту в зарубіжній літературі та мистецтві» автор розглядає можливості та виклики використання штучного інтелекту (ШІ) в цих сферах.

Автор стверджує, що ШІ має потенціал змінити літературу та мистецтво, зробивши їх більш інноваційними та доступними.

Автор також обговорює потенційні виклики, пов'язані з використанням ШІ в літературі та мистецтві.

Штучний інтелект (ШІ), освіта, промт, неймережа, академічна доброчесність, література, мистецтво, творчість.

Artificial intelligence (AI), education, prompt, neural network, academic integrity, literature, art, creativity.

Знання – одна з найважливіших цінностей. Це, значною мірою, основа сучасної держави. Найважливішим фактором, що впливає на цивілізаційний рівень суспільства, є навчальний процес. Саме тому сьогодні система освіти розвивається шляхом використання цифрових технологій.

Стратегія розвитку освіти в усьому світі акцентує увагу на цифрових технологіях, а саме на інтеграції найсучасніших ІТ-рішень у діяльність закладів освіти. Так, основною метою є інтегрувати цифрові технології в освітній процес таким чином, щоб вони йшли пліч-о-пліч, як з викладанням окремих предметів, так і з навчальним процесом загалом. Отже,